

**PORUŠENIE ZÁKLADNÉHO PRÁVA SŤAŽOVATEĽA NA SÚDNU OCHRANU A PRÁVA NA
SPRAVODLIVÉ SÚDNE KONANIE V SÚVISLOSTI S TARIFNOU HODNOTOU PREDMETU
SPORU A VÝŠKOU TROV KONANIA**

I. Pri určení výšky trov právneho zastúpenia, a tým aj tarifnej hodnoty vyhláška Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov preferuje hodnotu sporného práva. V sporoch o určenie vlastníckeho práva k veci je základná sadzba tarifnej odmeny hodnota veci, o ktorej vlastníctvo sa vedie spor.

II. Hodnotu (cenu) veci možno okrem znaleckého posudku (III. ÚS 600/2023) nepochybne určiť aj iným vhodným spôsobom. Pritom nemožno vylúčiť ani to, aby súd vychádzal z ceny, ktorá nie je stranami spochybňovaná, ak existuje predpoklad, že vyjadruje skutočnú cenu veci v danom mieste a čase. Ak sťažovateľ ako strana sporu skutkové tvrdenie žalobkyne o hodnote nehnuteľnosti nepochybnil ani ho nepoprel a z tejto hodnoty vychádzal aj pri svojom vyčíslení trov konania, neobstojí argumentácia okresného súdu použitá pre odôvodnenie aplikácie § 11 ods. 1 písm. a) vyhlášky o tom, že hodnotu veci nebolo možné určiť na základe vykonaných dôkazov, resp. ju bolo možné zistiť len s nepomernými ťažkosťami. Aj cenu nehnuteľnosti je možné v kontexte prostriedkov procesného útoku a procesnej obrany zaradiť ku skutkovým tvrdeniam, ktoré majú právo a zároveň povinnosť uvádzať strany sporu (§ 149 v spojení s § 151 ods. 1 CSP).

III. Popretie takéhoto skutkového tvrdenia zo strany okresného súdu v podstate znamená, že v sporovom konaní, ktoré je ovládané prejednávacou zásadou, s ktorou je nerozlučne spojená zásada formálnej pravdy a procesná zodpovednosť strán sporu za jeho výsledok, bol uplatnený vyšetrovací princíp a zásada materiálnej pravdy, ktorá je typická pre mimosporové konanie. Takáto neprípustná iniciatíva okresného súdu celkom zjavne vyústila do zvýhodnenia jednej z procesných strán s negatívnym dopadom na práva protistrany, v dôsledku čoho došlo k porušeniu základného práva sťažovateľa na súdnu ochranu a práva na spravodlivé súdne konanie.

(Nález Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. I. ÚS 90/2024 z 11. apríla 2024)

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Miloša Maďara a sudcov Jany Baricovej (sudkyňa spravodajkyňa) a Rastislava Kaššáka v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa **D. L.**, zastúpeného spoločnosťou AK JUDr. Silvia Tatarková, s.r.o., Škultétyho 472/10, Martin, proti uzneseniu Okresného súdu Žilina č. k. 17C/50/2019-301 z 22. novembra 2023 takto

r o z h o d o l :

1. Uznesením Okresného súdu Žilina č. k. 17C/50/2019-301 z 22. novembra 2023 **b o l o p o r u š e n é** základné právo sťažovateľa na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, jeho právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a jeho základné právo vlastníť majetok podľa čl. 20 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky.

2. Uznesenie Okresného súdu Žilina č. k. 17C/50/2019-301 z 22. novembra 2023 **z r u š u j e a v e c v r a c i a** Okresnému súdu Žilina na ďalšie konanie.

3. Okresný súd Žilina je **povinný** nahradiť sťažovateľovi trovy konania **530,85 eur** a zaplatiť ich jeho právnej zástupkyňi do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa a skutkový stav veci

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou prijatou ústavným súdom uznesením sp. zn. I. ÚS 90/2024 z 15. februára 2024 na ďalšie konanie domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), svojho práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) a svojho základného práva vlastníť majetok podľa čl. 20 ods. 1 ústavy uznesením Okresného súdu Žilina (ďalej len „okresný súd“) označeným v záhlaví tohto nálezu.

2. Z ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že proti sťažovateľovi ako žalovanému sa viedol spor o určenie vlastníckeho práva k nehnuteľnostiam (resp. o určenie, že žalobkyňa je podielovou spoluvlastníčkou nehnuteľností v podiele ½ k celku), v ktorom bol úspešný. Rozhodnutím vo veci samej bol sťažovateľovi priznaný nárok na náhradu trov konania v rozsahu 100 %.

3. Okresný súd nadväzne rozhodoval o výške právoplatne priznaného nároku na náhradu trov konania a uznesením č. k. 17C/50/2019-269 z 28. augusta 2023 zaviazal neúspešnú žalobkyňu k povinnosti nahradiť žalovanému trovy konania vo výške 869,27 eur. Základnú sadzbu tarifnej odmeny za jeden úkon právnej služby určil s poukazom na § 11 ods. 1 písm. a) vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“), pretože bol toho názoru, že hodnotu predmetu sporu nie je možné určiť na základe doteraz vykonaných dôkazov. Cenu nehnuteľnosti 100 000 eur, ktorú uviedol sťažovateľ vo vyčíslení trov konania, nepovažoval za cenu určenú osobou odborne znalou na posudzovanie ceny nehnuteľností, pričom sťažovateľovi nič nebránilo, aby predložil ocenenie nehnuteľnosti znaleckým posudkom, resp. odborným vyjadrením. Žalobkyňa v priebehu sporu na pojednávaní síce uviedla, že nehnuteľnosť môže mať hodnotu cez 100 000 eur, avšak podľa názoru okresného súdu to nie je 100 000 eur.

4. Proti tomuto rozhodnutiu vydanému vyšším súdnym úradníkom podal sťažovateľ sťažnosť, v ktorej namietal výpočet náhrady trov konania. Tvrdil, že v takých prípadoch, ako je aj predmetný spor, sa pri výpočte trov konania vychádza z hodnoty nehnuteľnosti podľa § 10 ods. 1 a 2 vyhlášky. Predmetom konania bol podiel na nehnuteľnosti vo výške ½ k celku, a preto mal byť jeden úkon právnej služby počítaný zo sumy 50 000 eur. Vykonanie znaleckého posudku, ktoré vyžadoval okresný súd, by znamenalo vyššie výdavky a navýšenie trov konania. Všeobecná hodnota nehnuteľností, z ktorej sťažovateľ vychádzal pri vyčíslení trov konania a ktorú uviedla aj samotná žalobkyňa, považuje za objektivizovanú hodnotu, ktorá je odhadom najpravdepodobnejšej ceny nehnuteľností, ktorú by mali tieto dosiahnuť na trhu v podmienkach voľnej súťaže.

5. Okresný súd uznesením č. k. 17C/50/2019-301 z 22. novembra 2023 sťažnosť sťažovateľa zamietol. K námietkam sťažovateľa uviedol, že určiť hodnotu predmetných nehnuteľností bolo možné len s nepomernými ťažkosťami, a preto bol v danej veci správne aplikovaný § 11 ods. 1 písm. a) vyhlášky. Hodnota nehnuteľností nebola osvedčená znaleckým posudkom, odborným vyjadrením, resp. potvrdením realitných kancelárií a nedala sa určiť na základe doteraz vykonaných dôkazov.

II.

Argumentácia sťažovateľa

6. Sťažovateľ, zotrúvajúc na svojej právnej argumentácii zo základného konania, považuje napadnuté rozhodnutia za nesprávne, pretože okresný súd ich založil na nesprávnej aplikácii vyhlášky. Predmetom sporu boli nehnuteľnosti, teda veci, ktoré sú nepochybne oceniteľné v peniazoch. Uznan, že počas súdneho konania nedošlo k predloženiu dôkazov o ich hodnote, avšak súčasne tvrdí, že takéto dôkazy nemuseli byť predložené, pretože skutkové tvrdenia medzi stranami sporu týkajúce sa ceny nehnuteľností sa stali nespornými. Poukázal pritom na § 149 Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“) s tým, že cenu nehnuteľností je potrebné v kontexte prostriedkov procesného útoku a procesnej obrany zaradiť ku skutkovým tvrdeniam, ktoré majú právo a zároveň povinnosť uvádzať strany sporu. Žalobkyňa na pojednávaní 9. júna 2021 uviedla, že cena nehnuteľností je cez 100 000 eur, sťažovateľ toto tvrdenie nespochybnil a ani ho nepoprel. Skutkové tvrdenie žalobkyne o tom, že hodnota nehnuteľností je 100 000 eur a viac, sa tak stalo v priebehu súdneho konania nesporným tvrdením podľa § 151 ods. 1 CSP.

7. Nadväzne sťažovateľ poukázal na to, že civilné sporové konania sú ovládané dispozičnou zásadou, ktorá determinuje dôležitosť procesných úkonov strán sporu, ktoré nemôžu byť nahradzané činnosťou súdu. V tom sa odlišujú od civilných mimosporových konaní. V civilnom sporovom konaní je nutné súd považovať za nezávislého arbitra, skôr pozorovateľa, ktorý rozhoduje na základe toho, čo mu strany predložia. Nevyhľadáva iniciatívne dôkazy, najmä neskúma tvrdenia strán, ktoré je možné považovať za nesporné. Vstupovanie súdu do ustálených skutkových tvrdení je prejavom aplikácie vyšetrovacieho princípu, ktorý nemá v sporovom konaní miesto. S ohľadom na uvedené je sťažovateľ presvedčený o tom, že v jeho prípade okresný súd prebral na seba iniciatívu strán, keď začal spochybňovať nesporné tvrdenia týkajúce sa ceny nehnuteľností a aplikoval tak vyšetrovací princíp, pričom spochybnil tvrdenia o cene nehnuteľností bez návrhu (*ex offio*), čo je pre civilné sporové konanie netypické až takmer vylúčené, a preto aj nezákonné. Tento postup vyústil do zjavného zvýhodnenia jednej zo strán sporu, čo je v rozpore s princípom rovnosti strán. V dôsledku svojvoľného použitia zásady materiálnej pravdy v sporovom konaní tak bolo porušené právo sťažovateľa na spravodlivý proces a bol ukrátený na legitímnom nároku na vlastníctvo k peňažným prostriedkom vo výške 3 208,77 eur zohľadňujúc om aplikáciu § 10 ods. 1 a 2 vyhlášky.

III.

Vyjadrenie okresného súdu, zúčastnenej osoby a replika sťažovateľa

III.1. Vyjadrenie okresného súdu:

8. Okresný súd vo vyjadrení k ústavnej sťažnosti sp. zn. 1SprS/60/2024 doručenom ústavnému súdu 13. marca 2024 zotrval na názore, že hodnotu veci, ktorá tvorila predmet sporu o určenie vlastníckeho práva, nebolo možné určiť na základe vykonaných dôkazov, a preto v podrobnostiach odkázal na dôvody napadnutého uznesenia. Na zvážení ústavného súdu ponecháva posúdenie skutočnosti, či otázku ocenenia hodnoty veci, ktorej sa určenie vlastníckeho práva týka, možno odvíjať od nesporných tvrdení procesných strán, ako aj otázku, do akej miery nerešpektovanie nesporných prostriedkov procesného útoku a obrany ovplyvnilo zvýhodnenie jednej z procesných strán s dopadom na prípadné ukrátenie jej nároku na vlastníctvo k peňažným prostriedkom, a to nesprávnou aplikáciou procesných predpisov.

III.2. Vyjadrenie zúčastnenej osoby:

9. Zúčastnená osoba, ktorou bola MUDr. M. C. vystupujúca v predmetnom spore ako žalobkyňa, sa k podanej ústavnej sťažnosti vyjadrila podaním doručeným ústavnému súdu 14. marca 2024. Vo svojom stanovisku zopakovala svoju argumentáciu, ktorú uviedla vo vyjadrení k sťažnosti sťažovateľa o tom, že v danom prípade je potrebné aplikovať § 11 ods. 1, ale písm. c) vyhlášky, podľa ktorého je odmena za úkon právnej služby rovnako vo výške 1/13 výpočtového základu. Okresný súd túto argumentáciu uviedol v napadnutom uznesení, avšak žiadne stanovisko k nej nezaujal. Zotrváva na názore, že aplikácia tohto ustanovenia je opodstatnená, pretože v danom prípade išlo o určenie vlastníckeho práva k nehnuteľnosti – rekreačnej chate, a teda predmetom sporu bola nehnuteľnosť určená na bývanie, resp. slúžiaca na bývanie, spor sa týkal fyzických osôb a nešlo o vyporiadanie bezpodielového spoluvlastníctva manželov alebo o zrušenie a vyporiadanie podielového spoluvlastníctva. Následne skonštatovala, že súd pri vyčíslení trov konania dospel k správnej výške trov konania, avšak z iného dôvodu, pretože správne mal použiť § 11 ods. 1 písm. c) vyhlášky. Keďže okresný súd dospel k vecne správnejmu rozhodnutiu, i keď pri aplikácii iného ustanovenia vyhlášky, nemá to podľa názoru zúčastnenej osoby dopad na ústavou chránené práva sťažovateľa.

III.3. Replika sťažovateľa:

10. Sťažovateľ vo svojej replike zopakoval a zdôraznil podstatnú časť svojej sťažnostnej argumentácie. Podľa jeho názoru okresný súd neprihliadal na zásady spojené s civilným sporovým poriadkom a postupoval v rozpore so zákonom, pretože uplatňoval najmä vyšetrovací princíp, ktorý je špecifický pre mimosporové konanie. Pozornosť upriamil aj na § 186 ods. 2 CSP s tým, že jeho zmysel vychádza z princípu hospodárnosti a rýchlosti konania, ako aj z princípu formálnej pravdy. Súd sa nemá zameriavať na dokazovanie zhodných skutočností tvrdných stranami sporu (ak neexistuje pochybnosť o ich pravdivosti), aby tým nebolo zbytočne predlžované a predražované konanie. Súd je taktiež podľa princípu formálnej pravdy viazaný tvrdeniami strán a nemá povinnosť zisťovať skutočný stav veci.

Ak teda existuje skutočnosť, na ktorej sa obe strany sporu zhodnú, súd nemusí a ani nemôže takúto skutočnosť dokazovať.

10.1. Sťažovateľ poukázal aj na rozhodovaciu prax ústavného súdu, podľa ktorej v prípade sporov o určenie vlastníckeho práva k nehnuteľnosti postupujú súdy podľa § 11 ods. 1 písm. a) vyhlášky len v tom prípade, ak ide o krajné riešenie. Súd vychádza primárne z hodnoty nehnuteľnosti (III. ÚS 600/2022, II. ÚS 478/2014, I. ÚS 84/2020).

10.2. Nestotožnil sa s prípadnou aplikáciou § 11 ods. 1 písm. c) vyhlášky, na ktorú poukazovala zúčastnená osoba, pretože v danom prípade nejde o nehnuteľnosť určenú na bývanie, ale ide o rekreačnú nehnuteľnosť. Takáto stavba je určená na individuálnu rekreáciu, má dočasný, rekreačný účel a nie je určená na trvalé bývanie.

IV.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

11. Ústavný súd podľa § 58 ods. 3 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože po oboznámení sa s ústavnou sťažnosťou a so stanoviskami účastníkov konania dospel k názoru, že od neho nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

12. Argumentácia sťažovateľa v súvislosti s namietaným porušením jeho základného práva na súdnu ochranu a práva na spravodlivé súdne konanie je založená na tvrdení o nezákonnosti napadnutého uznesenia okresného súdu, ktoré sa pri výpočte výšky náhrady trov konania nesprávne vysporiadalo s aplikáciou a výkladom platnej právnej úpravy, ako aj so skutkovými tvrdeniami strán sporu, ktoré neboli sporné. Sťažovateľ namieta aj porušenie svojho majetkového práva, do ktorého malo byť zasiahnuté tým, že nepriznanie náhrady trov konania v správnej výške sa negatívne prejavilo v jeho majetkovej sfére.

13. Podstata základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy spočíva v tom, že každý sa môže domáhať ochrany svojich práv na súde. Do obsahu základného práva na súdnu a inú právnu ochranu patrí aj právo každého na to, aby sa v jeho veci rozhodovalo podľa relevantnej právnej normy, ktorá môže mať základ v platnom právnom poriadku Slovenskej republiky alebo v takých medzinárodných zmluvách, ktoré Slovenská republika ratifikovala a boli vyhlásené spôsobom, ktorý predpisuje zákon (IV. ÚS 77/02).

14. Súčasne má každý právo na to, aby sa v jeho veci vykonal ústavne súladný výklad aplikovanej právnej normy, ktorý predpokladá použitie ústavne súladne interpretovanej platnej a účinnej normy na zistený stav veci. Všeobecný súd musí vykladať a používať ustanovenia na vec sa vzťahujúcich zákonných predpisov v súlade s účelom základného práva na súdnu ochranu. Aplikáciou a výkladom týchto ustanovení nemožno toto ani iné základné práva obmedziť spôsobom zasahujúcim do ich podstaty a zmyslu.

15. Z judikatúry ústavného súdu vyplýva, že obsahom základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy je *ratione materiae* aj právo na rozhodnutie o trovách konania, resp. o náhrade trov konania v súlade so zákonom (I. ÚS 198/07, II. ÚS 272/08).

16. V nadväznosti na to ústavný súd považuje za žiaduce poukázať na svoju ustálenú judikatúru, v ktorej opakovane pripomína nielen svoje postavenie nezávislého súdneho orgánu ochrany ústavnosti (čl. 124 ústavy), ale aj to, že rozhodovanie všeobecného súdu o trovách konania ako o integrálnej súčasť súdneho konania je zásadne výsadou všeobecného súdu. V rámci tohto rozhodovania ide vždy o aplikáciu jednoduchého práva, takže ústavný súd rozhodnutia o trovách konania meritórne preskúmava iba celkom výnimočne, a to v prípadoch, ak samotné rozhodnutie všeobecného súdu je takým excesom z požiadaviek kladených na spravodlivý proces alebo ide o také extrémne vybočenie z princípu spravodlivosti, že je spôsobilé zasiahnuť do ústavnoprávnej roviny, a teda i do práv účastníka konania, ktorý podal ústavnú sťažnosť. Inak povedané, problematika náhrady trov konania by mohla dosiahnuť ústavnoprávny rozmer len v prípade extrémneho vybočenia z pravidiel upravujúcich toto konanie (m. m. IV. ÚS 423/2023), k čomu by mohlo dôjsť najmä na základe takej interpretácie a aplikácie príslušných ustanovení aplikovateľného právneho predpisu, ktorá by v sebe zahŕňala črty svojvôle (m. m. I. ÚS 40/2012, I. ÚS 630/2017). Ak ústavný súd v minulosti rozhodol o porušení práv sťažovateľov rozhodnutiami všeobecných súdov o trovách konania, bolo to napríklad v prípadoch nerešpektovania príslušných ustanovení zákona, resp. vyhlášky (II. ÚS 82/09, I. ÚS 119/2012, II. ÚS 536/2018) a tiež v prípade nedostatočného odôvodnenia právnych záverov všeobecného súdu (I. ÚS 423/2010, IV. ÚS 513/2018).

17. V tejto veci sa spornou stala otázka, či sa malo pri určení výšky trov právneho zastúpenia postupovať podľa § 10 ods. 2 vyhlášky, podľa ktorého ak nie je ustanovené inak, považuje sa za tarifnú hodnotu výška peňažného plnenia alebo cena veci alebo práva, ktorých sa právna služba týka, určená pri začatí poskytovania právnej služby; za cenu práva sa považuje aj hodnota pohľadávky, hodnota záväzku a hodnota veci, o ktorej vlastníctvo sa vedie spor alebo ktorej vydanie je predmetom súdneho sporu; alebo sa malo postupovať podľa § 11 ods. 1 písm. a) vyhlášky, podľa ktorého základná sadzba tarifnej odmeny za jeden úkon právnej služby je jedna trinástina výpočtového základu, ak nie je možné vyjadriť hodnotu veci alebo práva v peniazoch alebo ju možno zistiť len s nepomernými ťažkosťami. Z uvedených ustanovení podústavného práva (dokonca podzákonného práva, pozn.) vyplýva, že prednostne sa tarifná hodnota vyjadruje podľa § 10 ods. 2 vyhlášky, a ak ju nemožno určiť podľa tohto ustanovenia, použije sa § 11 ods. 1 písm. a) vyhlášky. Vyhláška pri určovaní tarifnej hodnoty preferuje hodnotu sporného práva.

18. Ustanovenie § 10 ods. 2 vyhlášky uvádza, ako sa určuje základná sadzba tarifnej odmeny v sporoch o určenie vlastníckeho práva k veci. Je ňou hodnota veci, o ktorej vlastníctvo sa vedie spor. Časť § 10 ods. 2 vyhlášky v znení „*a hodnota veci, o ktorej vlastníctvo sa vedie spor alebo ktorej vydanie je predmetom súdneho sporu*“ bola do vyhlášky doplnená po novele vykonanej vyhláškou Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 184/2013 Z. z., ktorou sa mení a dopĺňa vyhláška Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov, s účinnosťou od 1. júla 2013. Cieľom novely bolo odstrániť rozpory v tom, že v sporoch o určenie vlastníctva k určitej veci ide o predmet konania, ktorého cena (hodnota) sa má považovať za tarifnú hodnotu. Z textu novely je zrejmé, že v prípade sporov o určenie vlastníckeho práva k veci je cena (hodnota) veci tarifnou

hodnotou, z ktorej je potrebné vychádzať pri určení trov právneho zastúpenia podľa § 10 ods. 1 vyhlášky.

19. Uvedený prístup je potvrdený pomerne stabilnou rozhodovacou činnosťou najvyššieho súdu, napr. sp. zn. 3 Cdo/58/2012, 2 Cdo 259/2008, 3 Cdo/100/2009, 1 Cdo/175/2008, 3 Cdo/187/2011, 7 Cdo/54/2010, 7MCdo/10/2012, ako aj ústavného súdu, napr. sp. zn. I. ÚS 119/2012, II. ÚS 583/2013, II. ÚS 478/2014, I. ÚS 176/2017, I. ÚS 84/2020, ktorej časť je dokonca z obdobia pred už spomínanou novelou vyhlášky.

20. Žalobkyňa sa v spore domáhala určenia vlastníckeho práva k nehnuteľnosti, resp. určenia, že je podielovou spoluvlastníčkou spornej nehnuteľnosti v podiele $\frac{1}{2}$ k celku. Meritórnym rozhodnutím o žalobe v jej prospech mohla dosiahnuť, že by sa stala spoluvlastníčkou nehnuteľnosti. Pri takto od počiatku vymedzenom predmete sporu (určenie vlastníckeho práva žalobkyne k nehnuteľnosti) sa podľa spomínanej judikatúry ústavného súdu pri určovaní tarifnej odmeny za poskytnuté právne služby vychádza z hodnoty veci, ktorej sa spor týka, resp. ku ktorej sa má určiť vlastnícke právo (§ 10 ods. 2 vyhlášky).

21. Okresný súd toto ustanovenie vyhlášky v danom prípade neaplikoval tvrdiac, že hodnotu veci nebolo možné určiť na základe vykonaných dôkazov, resp. ju bolo možné zistiť len s nepomernými ťažkosťami. V tejto súvislosti uviedol, že aj keď sa žalobkyňa na pojednávaní uskutočnenom 9. júna 2021 vyjadrila k hodnote nehnuteľnosti, ktorá mala byť podľa jej názoru „cez 100 000 eur“, nebolo to presne 100 000 eur, a hodnota nehnuteľnosti nebola osvedčená znaleckým posudkom, odborným vyjadrením, alebo potvrdením realitných kancelárií a nedala sa určiť ani na základe doteraz vykonaných dôkazov.

22. Takéto konštatovanie však naráža na skutkové okolnosti veci, ktoré vyplynuli z priebehu sporu. Cena veci určená znaleckým posudkom, na ktorej trval okresný súd, je rozhodne hodnoverným a spôsobilým mechanizmom na určenie hodnoty veci, o ktorej vlastnícke právo sa vedie spor (III. ÚS 600/2023). Nepochybne cenu veci možno určiť aj iným vhodným spôsobom. Nemožno však vylúčiť ani to, že by súd vychádzal z ceny, ktorá nie je stranami spochybňovaná a existuje predpoklad, že vyjadruje skutočnú cenu veci v danom mieste a čase. Žalobkyňa evidentne rátala s vyššou cenou, ak uviedla, že sporná nehnuteľnosť má hodnotu cez 100 000 eur, a teda prinajmenšom táto zodpovedá reálnej cene nehnuteľnosti. Sťažovateľ ako strana sporu skutkové tvrdenie žalobkyne o hodnote nehnuteľnosti nespochybnil ani ho nepoprel a z tejto hodnoty vychádzal aj pri svojom vyčíslení trov konania (vzhľadom na predmet sporu, ktorým bol podiel na nehnuteľnosti vo výške $\frac{1}{2}$, vychádzal zo sumy 50 000 eur ako tarifnej hodnoty veci, pozn.). Za tohto stavu neobstojí argumentácia okresného súdu použitá pre odôvodnenie aplikácie § 11 ods. 1 písm. a) vyhlášky o tom, že hodnotu veci nebolo možné určiť na základe vykonaných dôkazov, resp. ju bolo možné zistiť len s nepomernými ťažkosťami. Aj cenu nehnuteľnosti je možné v kontexte prostriedkov procesného útoku a procesnej obrany zaradiť ku skutkovým tvrdeniam, ktoré majú právo a zároveň povinnosť uvádzať strany sporu (§ 149 v spojení s § 151 ods. 1 CSP).

23. Popretie takéhoto skutkového tvrdenia zo strany okresného súdu v podstate znamená, že v sporovom konaní, ktoré je ovládané prejednávacou zásadou a s ktorou je nerozlučne spojená zásada formálnej pravdy a procesná zodpovednosť strán sporu za jeho výsledok, bol uplatnený vyšetrovací princíp a zásada materiálnej pravdy, ktorá je typická pre mimosporové

konanie. Takáto neprípustná iniciatíva okresného súdu celkom zjavne vyústila do zvýhodnenia jednej z procesných strán s negatívnym dopadom na práva protistrany.

24. S ohľadom na uvedené nebol dôvod na to, aby okresný súd nepostupoval podľa § 10 ods. 2 vyhlášky iba preto, že hodnotu nehnuteľnosti nemal bezpečne preukázanú znaleckým posudkom, resp. odborným vyjadrením, ak existoval dostatočný ekvivalent v podobe skutkového tvrdenia, ktoré v spore nik relevantne nespochybnil. Ved' napokon pre získanie práve tejto hodnoty nehnuteľnosti (resp. jej polovice) sa žalobkyňa obrátila na súd so žiadosťou o určenie vlastníckeho práva. Ak by súd určil jej vlastnícke právo k spornej nehnuteľnosti, žalobkyňa by túto hodnotu získala tým, že by bola zapísaná ako vlastníčka nehnuteľnosti v príslušnom podiele. Niet žiadneho dôvodu na to, aby sa odlišný princíp uplatňoval v prípade, ak bola úspešná protistrana.

25. Vzhľadom na uvedené možno konštatovať, že napadnuté uznesenie okresného súdu nevychádza z relevantného ustanovenia príslušného právneho predpisu vzťahujúceho sa na rozhodovanie o výške náhrady trov konania, v dôsledku čoho došlo k porušeniu základného práva sťažovateľa na súdnu ochranu a práva na spravodlivé súdne konanie. Týmto postupom došlo aj k porušeniu základného práva sťažovateľa podľa čl. 20 ods. 1 ústavy, keďže nepriznanie náhrady trov konania v správnej výške sa negatívne prejavilo v jeho majetkovej sfére (bod 1 výroku nálezu).

26. Ústavný súd v súvislosti s návrhom sťažovateľa na zrušenie napadnutého rozhodnutia a vrátenie vecí okresnému súdu dospel k záveru, že pre dosiahnutie nápravy vo veci je nevyhnutné, aby tomuto návrhu vyhovel (bod 2 výroku nálezu). Okresný súd je v ďalšom konaní vo veci podľa § 134 ods. 1 zákona o ústavnom súde viazaný právnymi názormi ústavného súdu vyjadrenými v tomto náleze.

V.

Trovy konania

27. Ústavný súd § 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde priznal sťažovateľovi náhradu trov konania z titulu odmeny za právne služby advokáta v celkovej sume 530,85 eur (bod 3 výroku nálezu), tak ako si ich uplatnil. Základná sadzba tarifnej odmeny za jeden úkon právnej služby uskutočnený v roku 2023 je 208,67 eur (§ 11 ods. 3 vyhlášky) a hodnota režijného paušálu je 12,52 eur (§ 16 ods. 3 vyhlášky). Ústavný súd priznal sťažovateľovi náhradu trov konania za 2 úkony právnej služby uskutočnené v roku 2023, tak ako si ich uplatnil (prevzatie a príprava zastúpenia a podanie ústavnej sťažnosti) v sume dvakrát po 208,67 eur, režijný paušál v sume dvakrát po 12,52 eur, k čomu bolo potrebné pripočítať daň z pridanej hodnoty (§ 18 ods. 3 vyhlášky) vo výške 88,47 eur. Za úkon právnej služby spočívajúci v podaní repliky nepriznal sťažovateľovi náhradu trov konania z dôvodu, že táto replika neobsahovala žiadnu ďalšiu osobitne relevantnú argumentáciu. V tejto súvislosti zároveň dáva do pozornosti, že § 73 zákona o ústavnom súde svojou štruktúrou (vzťah ods. 1 a 3) právo na náhradu trov konania pred ústavným súdom nestavia do nárokovateľnej polohy (III. ÚS 209/2020, I. ÚS 238/2021, I. ÚS 675/2023).

28. Priznanú náhradu trov právneho zastúpenia je okresný súd povinný uhradiť na účet právnej zástupkyne sťažovateľa (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 CSP) označenej v záhlaví tohto nálezu v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.